

Prekenverkstedet

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

Tredje søndag i fastetiden – 12. mars 2023

Prekentekest: 1. Sam. 18.6-14

Lesetekst I: Efeserne 5.1-2 og 8-12

Lesetekst II: Lukas 11.14-28

Guds rike har kommet til dere

Vi som har tatt imot Jesus har gått over fra mørkets rike til lysets rike, (se Efeserne 5.8, Apg. 26.18 og 2. Peter 2.9). Det er Jesus Kristus som er Herre i lysets rike, hvor vi gjennom troen på ham har blitt medborgere (Efeserne 2.19).

I Det nye testamentet (NT) ser vi at onde ånder må adlyde Kristus når han taler. Lukas 11.14-28 forteller blant annet at Jesus kaster ut en ond ånd ut av en mann som hadde gjort ham stum. Det hele ser ut til å være en naturlig del av Jesu liv og tjeneste.

Mer mellom himmel og jord

Bibelen beskriver *Gud* som opphavet for det gode, og Hans gjerning som noe godt (Salme 103.2). Mer krevende kan det være å forholde seg til det ondes opprinnelse og uttrykk, selv om Bibelen gir noen hint omkring dette, for eks. i Esekiel 28.10-19. Og når det kommer til andre åndskrefter, beskriver NT disse som noe som plager mennesket, og som Jesus er kommet for å befri menneskene ifra.

For Jesus nølte ikke med å ta et oppgjøre med disse kreftene. Faktisk var det ett av tegnene på at Guds rike hadde kommet nær, det at mennesker ble satt fri fra besettelse av onde ånder eller plager knyttet til onde åndskrefter. Lukas 11.20 sier; *Men er det ved Guds finger jeg driver ut de onde ånder, da er jo Guds rike kommet til dere.*

Også blant tilskuerne til Jesu undergjerning finner vi en oppfatning om at onde åndsmakter kunne plage enkeltmennesker. Deres reaksjon på at mannen ble satt fri, var å diskutere hvilken kraft som sto bak mirakelet (Luk 11.15-20).

Åndsmakter i Det gamle testamentet

Forfatterne av Det gamle testamentet (GT) hadde også en bevissthet om at det fantes krefter mellom himmel og jord. For eksempel fortelles det i dagens tekst at Saul ble plaget av en ond

ånd, 1. Sam. 18.10. Plagene kom som et resultat av Sauls ulydighet, og at Herrens ånd forlot ham, i tillegg til at Sauls hjerte var fylt av hat mot David (1. Sam 15 og 16).

Saul, sønn av Kisj er mannen som Gud hadde salvet til Israels første konge. Han som erfarte at Guds ånd kom over seg, og som profeterte sammen med Herrens profeter. Mannen som Herren hadde gitt et nytt hjerte, og gjort til et nytt menneske, ifølge 1. Samuel 10.6-10.

Er Saul en av profetene?

Dette er heller ikke den eneste gangen forfatteren av 1. Sam. beskriver åndelige erfaringer hos Saul. Også i kapittel 19 beskrives en hendelse som gav grobunn for ordtaket; *Er også Saul blant profetene?* Hendelsen er hentet fra tiden hvor Saul prøvde å drepe David. 1. Sam 19.19-24 forteller: *Da Saul fikk vite at David var i Nevajot ved Rama, sendte han noen menn dit for å hente ham. Men da de fikk se profetflokkene som var i profetisk henrykkelse, og Samuel som stod foran dem, kom Guds Ånd over Sauls utsendinger, så de ble grepet av profetisk henrykkelse, de også. Saul fikk vite om dette og sendte andre menn. Men det gikk på samme måte med dem. Saul sendte folk av sted for tredje gang, men de kom i profetisk henrykkelse, de også.*

Til slutt gikk han selv til Rama, og da han kom til den store brønnen i Seku, spurte han: «Hvor er Samuel og David?» De svarte: «I Nevajot ved Rama.» Så gikk han dit, til Nevajot ved Rama. Men Guds Ånd kom over ham også, og han gikk i profetisk henrykkelse hele veien til Nevajot ved Rama. Saul rev av seg klærne, likesom de andre, og stod foran Samuel, grepet av profetisk henrykkelse, til han falt over ende. Og han ble liggende naken hele dagen og hele natten. Derfor sier folk: «Er også Saul blant profetene?»

Et spørsmål som fremdeles står ubesvart er om Gud faktisk kan sende en ond ånd til Saul, slik det står i 1. Sam. 18.10. Antakelig er det Saul som lar hatet ta overhånd etter at Guds ånd har forlatt ham (1. Sam. 16.14) og da er det duket for at enhver ond ånd kan fylle Sauls hjerte, eller plage ham med turbulens i sinn og tankeliv. Nettopp siden Guds ånd har forlatt ham.

Gud vil aldri sende en ond ånd, eller tillate at en ond ånd tar bolig i en Guds disippel. Der bor nemlig *Den hellige ånd*. Kanskje var det nettopp kong Saul og hans rike Jesus hadde i tankene da han sa at et rike som er i strid med seg selv ikke kan bli stående (Luk. 11.18)?

Gud forbyr avgudsdyrkelse

Uttrykket «profetisk henrykkelse» brukes også i forbindelse med avgudsdyrkelse i Det gamle testamentet, for eksempel i berettelsen om Baal-profetene som ropte til sin avgud om ild. Fra himmelen kom det ingenting, men de falske profetene opplevde likevel ekstase eller åndelig henrykkelse (1. Kong. 18.29). Derimot svarte Herren Elia umiddelbart da han ofret sin okse og ba om ild fra himmelen.

Gud både advarer mot, og forbyr det jødiske folket å dyrke avguder. Det første bud lyder: *Du skal ikke ha andre guder enn meg!* Teksten fortsetter: *Du skal ikke lage deg gudebilder, ingen etterligning av noe som er oppe i himmelen eller nede på jorden eller i vannet under jorden. Du skal ikke tilbe dem og ikke la deg lokke til å dyrke dem!*, Ex. 20.4-5. Forbudet mot avgudsdyrkelse inkluderer også spådomsaktivitet (se 3. Mos. 19.31).

Gud visste at avgudene ville være snarer for det jødiske folket, og løftet om landet henger eksplisitt sammen med betingelsen om ikke å tilbe disse. GT nevner avguder som

kanaaneernes gud Baal, sidoniernes gudinne Asjera, amonittenes gud Milkom og syrernes Rimmon. I NT omtales *Beelsebul* som lederen for de onde åndene, dvs Satan, eller oversatt «Baal, den opphøyde». Likevel er både GT og NT tydelig på at ingen av disse avgudene kan sammenlignes med Israels Gud; Den allmektige Jahveh.

Hva betyr dette for oss?

For noen er det en terskel å erkjenne at det er noe mer mellom himmel og jord enn hva vi forholder oss til i det vanlige. For andre blir også slike tekster en kilde til frykt eller angst. Ikke rart at Jesus sa til disiplene: *La ikke hjertet bli fylt av angst. Tro på Gud og tro på meg.* (Joh. 14.1)

Men to ting kan vi holde fast ved i møte med dagens tekster: Det ene er at alle andre åndsmakter må flykte for Jesu navn og autoritet. Det andre at Jesu utdrivelse av demoner og onde åndskrefter beskrives som et tegn på Gudsrikets tilstedeværelse.

Så er det egentlig helt greit at vi fokuserer vår tilbedelse og våre dybdestudier på Herren Gud, på Jesu verk og på Den Hellige ånds gjerning i dag. Gud ber aldri sine disipler om å utforske hverken avguder eller onde ånder.

I tillegg er det viktig at vi fyller hjertet vårt med det som er godt og rett, og ikke lar hat og misunnelse ta overhånd, slik Saul gjorde. Vi bør også leve i bønn og selvransakelse, slik at synd ikke får rotfeste. I Lukas 11 advarer Jesus mot det å *gjøre sinnet klart for at onde ånder skal finne veien dit og flytte inn* (Luk. 11.24-26).

Lysets barn

Noen ganger kan det være vanskelig å skjelve hva som er påvirkning fra åndsmakter, hva som er fysisk eller psykisk sykdom og hva som er fra det menneskelige begjæret, gjerne omtalt i Det nye testamentet som kjødet. Her trenger vi visdom og gaven å skjelve ånder (1. Kor. 12.10).

Men Jesus er tydelig i sine møter med onde åndskrefter. Han setter menneskene fri, og denne friheten kommer kun ved å ta imot Jesus som frelser og Herre. Vi har gjerne hørt misjonærer fortelle om befrielse av mennesker som er plaget eller besatt av onde krefter, men nå ser vi i økende grad at dette også er en realitet her i Norge. Også innen den messianske bevegelse hører vi om mennesker som er satt fri fra ulike åndskrefter.

Avslutningsvis kan vi konkludere med ordene fra Efeserne 5, hvor Paulus minner oss om å *leve som lysets barn og ikke ta del i mørkets gjerninger*, Ef. 5.8-11. Disse vil en gang bli avslørt og komme for dagen, mens Guds sanne gjerning er det som til slutt vil seire, for *lyssets frukt er all godhet, rettferd og sannhet* (Ef. 5.10).

Anne Lise Søvde Valle

Faglig leder, Høyskolen for ledelse og teologi (HLT)

Anne.Lise.Valle@hlt.no